

BENKANSEBEN MIN BORA ALIZE SIGIKAFOW LA

KA NESIN

BASIGI NI BENJININI MA MALI KONJO

Anw, Mali gɔfɛɛnɛman ani Jɛkulu Murutilen minnu y'u bolono bila bilasiralisɛben na zuluyekalo tile 24 san 2014 ;

An faralen jɔɔɔn kan Alize dugu kono fɔkabɛnw siratige la, i n'a fo a fora bilasiralisɛben kono cogo min, n'an bɛɛ sonna o bilasiralisɛben konoko ma, ni bolonobila kɛra a la zuliyekalo tile 24 san 2014, walasa benkan ka soro basigi kuntaala jan kono, n'o bɛ kɛ gɛɛya fɛɛɛ laban ye, gɛɛya min tun bɛ kɔɔnfɛmaraw kono, n'o bɛ wele ko « Azawadi » ;

An bɛ foli kɛɛnkɛɛnnɛn ni tanuni kɛ ka jɛsin Alizeri jamana ma, o min kɛra fɔkabɛnnaw jɛkun ye. Foli ni waleɔumandɔn bɛ ka taa nin jɛkulu ninnu ma : Afiriki TilebiyanfanJamanaw ka Soro yiriwaliton ye, n'o ye SEDEYAWO / « CEDEAO » ye, Afiriki jamanaw ka Kelenyatɔn, Diɔɛselekenaani jamana hɔɔɔnyalenw ka Tɔnba, n'o ye ONI / « ONU » ye, Erɔpu jamanaw ka tɔnba ani silamɛw ka jɔɔɔndɛmɛtɔnba n'o ye OSEYI / « OCI » ye. Foli ni waleɔumandɔn bɛ ka taa nin jamanaw fana ma : Burukina Faso, Murutani, Nizeri, Nizeriya ani Cadi, n'olu fana bɛ fɔkabɛnnaww fɛ.

Fɛsɛfɛsɛli jɛmajɔlɛn kɛlɛn ko Mali gɛɛyaw kan, kɛɛnkɛɛnnɛnya la, gɛɛya minnu bɛ taakasegin na kɔɔnfɛmaraw kono ;

An bɛ cɛsirilen ka gɛɛya ninnu sababuw silatunu pewu ani ka bɛn lakika sabati, min sinsinnen bɛ jamana tariku kan, o min fana sinsinnen bɛ kɛnya kan, jamanaden bɛɛ donni na da kɛlɛn fɛ bonya ni karama kono, min bɛ kɛ ni bɛɛ danbe batoli ye, n'o ye Mali jamana taabolo ye ;

An dalɛn don a la ko jamana ka taɔɔɛ tɛ sabati ni jamanadenw ma fara jɔɔɔn kan ka kɛ kɛlɛn ye, k'o sinsin taabolo kuraw kan, minnu bɛ jamana to a cogo la, ka jatɛminɛ kɛ hadamadenw toli la u danbe la ani ka jatɛminɛ kɛ jamana dugukoloko n'a soro ko la ;

An b'a dɔn ko Mali kɔɔnyanfan ka kan ka yiriwa teliya la, soro ko, hadamadenyako ni dɔnko siratige la, n'o ka kan ka kɛ ni fɛɛɛ jɔnjɔnw ye ;

An b'a dɔn ko ko jamanamara ka kan ka tali kɛ kɔɔnfɛmaraw ka tarikuw, u ka sekow n'u ka dɔnkow kan, tariku y'a jira k'olu minnu ye gɛɛya caman soro u ka jɛnamaya kono ;

An dalɛn b'a la ko lakana ka kan ka sabati, ka basigi ni hakilisigi jidi an ka jamana kono ani ka mara kɛ ka jɛ, jɛlɛnya, hadamadenw ka hakɛw batoli, kiiri kɛcogo juman ani jangilibaliya kɛlɛli kono ;

An dalɛn b'a la ko jama hawuja walew ni kojuguba kɛ kɛlɛli ye wajibi ye ;

An haminako ye Afiriki sariyasɛbenw ni diɔɛselekenaani sariyasɛbenw batoli ye ;

K'an hakili to bɛnkansɛben koro ni gɛɛyaw la, minnu yera u walewali n'u kolɔsili la ;

An bɛnna ko minnu kan, olu file:

YƆRƆ I: SARIYAW, LAHIDUW ANI SARIYA MINNU TARA FƆNƆGƆNKO JƆNABOLI KUNTAALAJAN KƆNƆ KAMA

Bolofara 1: Sariyaw ni lahiduw

Sariyasen 1: Bilasiraliseben hakilina na, Fan fila mɔgow y'a jira k'u be nin sariya ninnu bato:

- a) Mali jamana ka kelenya batoli, jamana dugukolo toli a cogo la an'a ka yere mahɔɔnya batoli, ani ka jamana fanga ke demokarasifanga ye, bee b'i ka diine sugandi min kɔnɔ;
- b) Ka seko ni donko ani kanko bolofara caman lakodon ni k'u jiidi, ani ka jamanakonoden bee joyɔɔ don da la, kɛɛnkɛɛnnenya la musow ni denmisenninw taw, jamanajo walew la.
- c) Jamanadenw k'u yere ka kow jɛnabo ni mara kɛcogo kura do ye, min be tali ke u haminankow kan;
- d) Ka Mali maraw yiriwali damakɛɛ ka tali ke u kelenkelenna ka sɔɔ nafabɔtaw la;
- e) Ka ban ka diyagoyalifanga ke felajira fɛɛɛ ye ani k'a ke kumajɔngɔya ni fɔkabɛn fɔnɔgɔnkɔw dilaanifɛɛɛ ye;
- f) Ka hadamaden ka hakɛw, hadamaden danbe, yereya lakikaw ni sagoladiinedonw bato;
- g) Yuruguyurugu ni nangilibaliya kelɛli;
- h) Terorisimu, doroɣufeere ani walejugukɛw (jamana kɔnɔ ani jamanaw ni jɔgɔn cɛ) dabilali;

Sariyasen 2: Fan fila mɔgow ye lahidu ta ka nin benkan in kɔnɔkow waleya, k'u ka kɛta ke o siratige la.

Sariyasen 3: Mali kolatigɛcakɛdaw be labɛnw bee sabati ka nin benkan kɔnɔkow waleyali jalatige, k'o ke Fan fila mɔgow bee ka hakilifalenfalen kɔnɔ ani kolɔsiliiɛkulu ka demɛ kɔnɔ.

Sariyasen 4: labɛnba minnu latigɛra nin benkan kɔnɔ, n'u be waleya kelen-kelen Mali kɔɔnfɛmaraw kɔnɔ, k'a sɔɔ dankari ma ke jamana fan ni benkanfɛɛɛ kɛɛnkɛɛnnenw na. Nin labɛnw be boli jamana mara tow kan.

Bolofara 2: Fɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔɔɔli kɔntaala jan sariyaw

Sariyasen 5: Nin bɛnkan in kun ye ka basigi tilennen ni kɔntaala jan sabati Mali kɔnɔ, n'o bɛ kɛ sababu ye ka bɛn sabati kɛɛfɛjamanaw kɔnɔ ani diɲɛ seleke naani jamanaw kɔnɔ. A bɛ tali kɛ fɔɔɔɔɔɔ banni na pewu kumaɔɔɔɔɔɔ kɔnɔ, min sinsinnen bɛ nin ko ninnu kan:

Azawadi tɔɔɔ

Azawadi tɔɔɔ bɛ tali kɛ tiɲɛ na, hadamadenya, dɔnko, miirina kɔrɔma de kan, Mali kɔrɔnfɛmara jamaw kafolen bɛ minnu na, n'olu ye jamana bolofaraw dɔw ye. Nin welecogo forobafaamuyali min bɛ tali kɛ hadamadenya kan, ka kan ka kɛ bɛɛjɛbɛnkan ye, Mali jamana ka kelenya batoli la.

Fɛɛɛ minnu kɔntilennaw ye ka basigi ni kanbɛnni sabati jamana kɔnɔ

Gɛɛɛɛ banbali minnu cookora Mali jamana sahelianfan fɛ, olu ka kan ka ɲɛɲini politiko sira fɛ. O la, bɛnkanlajɛba dɔ bɛna sigi furancɛwaati kɔnɔ, n'o bɛ kɔlɔsilijɛkulu ka dɛmɛ kɔnɔ, wa jɛkulu kelen o kelen sen bɛ don o la damakɛɲɛ kɔnɔ, walasa hakilifalen-falen dafalen ka kɛ Maliden bɛɛ ni ɲɔɔɔɔ cɛ fɔɔɔɔɔɔ sababuw kan. O barosigi b'a wasa don Azawadiko la. A ka kan ka fɛɛɛw boloda, minnu b'a to Mali b'a ka gɛɛɛɛ jugu wuli, k'a ka jamanaden kelen-kelen bɛɛ ɲɔɲɔɔ don ba la jamana baara la ani ka fɔkaben lakika sabati jamana kɔnɔ. Sariyasun dɔ bɛ labɛn min bɛ tali kɛ basigi, kelenya ani kanbɛnni kan jamana kɔnɔ; o bɛ kɛ bɛɛjɛbɛnkan kɔnɔ, walasa ka jatɛminɛ kɛ Mali ka fɔɔɔɔɔɔ lahalaya bɛɛ la, k'a ka kelenya n'a ka dugukolo kelenya waleya.

Fɛɛɛɛ ninnu labɛkun ye mara kɛkɔɲuman sabatili ye

Ka fara fɛɛɛ kɔfɔlen kɔrɔw kan, fɔɔɔɔɔɔ kɔntaɔli k'a ban pewu, tɛ taa mara kɛcogo ɲuman kɔ, min bɛ jatɛminɛ kɛ sigidaw lahalayaw la n'olu bɛ tali kɛ nin fɛn ninnu kan :

- kɔlatigɛcakɛdaw sigili waleya minnu bɛ sinsin sigidalakodɔnnɛnw kan, ni mɔɔɔ sugandilɛnw b'olu kunna ;
- ka mara kɔfɔlɛnw bila u yɛɛw k'u ka kow ɲɛnabɔ, nka o bɛ sinsin yɛɛmara sariya kan ;
- ka kɔrɔɲyanfan mɔɔɔw ta ka wasa jamana cakɛdaw la ;

- Demokarasifanga sinsinni ni kiiridaw lasɔɔli nɔɔyali ye kiiri kunkanmɔɔw la ;
- Ka kana ni lakanafɛɛɛ dɔ waleya, min sinsinnen bɛ kelenya, bɛɛ sendonni ni jɔɔɔɔfa sariyaw kan ;
- Jamanadenw sendonni lakika la, kɛɛnkɛɛnnenya la kɔɔɔɔfɛmɔɔw, sigida lakananiko jɛnaboli la ;
- Ka kana tigilamɔɔw bila ka taa jamana fɛn bɛɛ fɛ ;
- Ka kɔɔɔɔfɛmaraw yiriwalicakɛda dɔ sigi senkan, kolatigɛjɛkulu dɔ ka jɛmɔɔɔya kɔɔɔ, min waleyaɔi hukumu kɔɔɔ, yiriwali taabolo kɛɛnkɛɛnnen labɛnna hadamadenya, dɔnkow ani jamana cogoyaw ni waati yɛɛɛmaw siratigɛ. Yiriwalifɛɛɛ musaka bɛ bɔ cakɛda dɔ fɛ min sigikun ye yiriwali kuntaala jan sabatili ye, n'o ka sɔɔɔw bɛ bɔ jamana ni dɛmɛbagaw kun.
- Dijɛ seleke naani jamanaw ka lahidu tali ka nin bɛnkan kɔɔɔkɔw waleya ni k'u bato, ani ka dɛmɛ kɛ o siratigɛ la, politikiko, teriyasira, nafoloko, baarakɛfɛɛɛko ni baarakɛminɛnko la ;
- waatifurance dɔ bɛna bila bɛnkan in bolonɔbilalen kɔ.

YORO II : POITIKIKOW NI JAMANA JOSENKOW

Bolofara 3 : Jamana jpsenko hukumu ani dugukolo labenko kura

Sariyasen 6 : Fan fila mɔgow ye lahidu ta ka josen labennen do waleya min b'a to kɔɔnfɛmɔgow, fasodenɗumanya kɔɔ, k'u yɛɛw ka kow ɗenabo, ka tali ke yɛɛmara kan ani ka jɔyɔɔba di o yɔɔ mɔgow ma jamana ka cakɛdaw kɔɔ. Labɛn minnu latigɛra o hukumu kɔɔ, olu file :

Sigida kono :

- Mara kɔɛnabɔbulon dɔ sigilen bɛ mara kɔɔ, min sugandira bɛɛkawote senɛ ; se ni sɔɔ caman bɛ labila o ka bolo kan ; fanga fana bɛ bila a ka bolo kan kiiriko ni marako siratige la, wa baarakɛnafolo fana bɛ bila a ka bolo kan.
- Malidenw, kɛɛnkɛɛnnɛnya la kɔɔnfɛmɔɔɔw, b'u yɛɛ ka kow jɛnabɔ o hukumu kɔɔ yɛɛmara sariya siratige la ;

- Sariyatabulon peresidan be sugandi beɛjekalata senfe. Ale de ye fangabonda ni mara jemogo ye mara kono ;
- Latigeliyekuluw be Serekiliw ni kominiw kunna (serkili kolatigeyekulu ni komini kolatigeyekulu) minnu fana be sugandi beɛkawote senfe, birow fe, minnu be kolatige jɔyɔɔ fa ; olu ka jemogoya be serikili kolatigeyekulu peresidan ani meri sugandilen bolo ;
- Mara bee yamaruyalen be k'u sagolatogo ta min yamaruyara fangabonda fe n'o be ke maraw lataamani sariyaw kono.

Jamana kono

- Ka sariyatabulon filanan sigili taabolo lakuraya ani k'a waleya, n'a be fo o ma ko « SENA », jamana ka konsɛyew walima a mana ke welecogo fen o fen ye, min be sanga don a ka siya n'a ka keta la, ani k'a ke cakɛda ye min ka baaraw n'a konko be nin benkan kuntilennaw jidi ;
- Ka jamanadenw seli nogoya sariyatabulonba la ni wotekeyɔɔw cayali ye jamana kono walima ni fɛɛɛ lakika wɛɛw ye ;
- Ka fɛɛɛ tige cogo min, laadalamaakɔɔbaw, musow ni denmisenninww be don marabolow togolabulon kono ;
- Ka jɔyɔɔ di kɔɔnfemogo caman ma kolatigecakɛdaw ni forobacakɛdaw la (kelɛjama ni marabondaw la) .

Bolofara 4 : Fangaw ni sew tilacogo

Sariyasen 7 : Fan fila mogow benna a kan ko jɔyɔɔw ni baaraw ka kan ka tila jamana ni sigida lakodɔnnenw ce, walasa ka jatemine ke fasodenw ni sigidalamogow haminankow la.

Sariyasen 8 : Maraw be se ka latigeli ke nin ko ninu kan, sariya hukumu kono :

- a) sɔɔ, hadamadenya ni donko yiriwali porogaramu n'a bolodali
- b) dugukolo labenni ;
- c) forobabaarakeminɛnw ni hadamadenya sabatilicakɛdaw sigili n'u jɛnabɔli (dugumakalan ni baaradegekalan, kenɛya, lamini, donko, siraw, kunnafonidiminɛnw, minnu be mara ka bolo kan, kuranko, jiko ni saniyako) ;

- d) sɛnɛ, baganmara, mɔnni, kugokɔnɔfɛnw tɔpɔtɔli, donitaw, jago, isiniw, bololabaara, turisimu, donitaw maraw ni jɔɔɔn cɛ ;
- e) baarakɛnafolo ni sɔrɔw ni musakaw jatebɔsɛbɛnw mara kɔnɔ ;
- f) Nisɔngɔ ni sɔrɔw latigɛli n’u waleyali ka tali kɛ jamana ka jateminɛnen pereperelatigɛlenw kan ;
- g) takisikow jɛnabɔcakɛdaw ;
- h) bolomadɛmɛwari sɔrɔli ;
- i) diinɛw sagoladonni
- j) jɛjɔɔɔnya walanwalannen ni filaninteriya
- k) jamana lakanani ni kasaraw tɔpɔtɔli

Sariyasen 9 : Sigidalakodɔnnenw ka jalatigɛliw bɛ waleya n’u lakodɔnna ani n’u lasera jamana tɔɔlamɔɔ ma. Sew tilali latigɛlen bɛ sariya fɛ, minnu ka kan ka lase sigidalakodɔnnenw ma, ka tali kɛ politikifangaw dan sigili kan.

Bolofara 5 : Jamana tɔɔlamɔɔ sigili ni baaraw kɛcogo sɛɛsɛɛɛli

Sariyasen 10 : Jamana b’a tɔɔlamɔɔ kelen sugandi sigidalakodɔnnenw kɔnɔ, walasa ka forobanafa lakana. O la, a bɛ gɔfɛɛnaman ka taabolo jɛfɔ porozɛbaw kan, ka sɔrɔ ni hadamadenya yiriwalifɛɛɛw ni dugukolo labɛnni baaraw nɔɔɔya.

Sariysen 11 : Jamana tɔɔlamɔɔ bɛ baaraw kɛcogo sɛɛsɛɛɛ, n’olu bɛ tali kɛ sigidalakodɔnnenw ka sɛbɛnw dilanw kan. O sɛɛsɛɛɛli kɛcogow pereperelatigɛlen bɛ sariya fɛ.

Sariyasen 12 : Fan fila mɔɔɔw bɛnna a kan ka jamana ni maraw ka jɔɔɔnye kɛ fɛn damadɔw kan, k’a sɔrɔ dankari ma kɛ jamana ka kɛtaw la. O kow ye :

- yiriwaliporozɛw waleyali minnu latigɛra jamana ni forobacakɛdaw walima kɛnyɛɛyɛcakɛdaw fɛ nin mara ninnu kɔnɔ.
- kungokɔnɔsɔrɔw nafabɔli, kɛɛnɛkɛɛnnɛnya la dugujukɔrɔnafollow ;
- fɛn o fɛn, n’o bɛ tali kɛ nin bɛnkan in kan.

Bolofara 6 : baarakɛnafolo ni fɛɛɛw

Sariyasen 13 : Farankan min ka kan ka kɛ ka tali kɛ takisiw, sigida nisɔngɔw sarataw hake pereperelatigɛli kan, i n’a fɔ a fɔra cogo min nin bɛnkan in sariyasen 8 nan kɔnɔ, mara

kelen o kelen be se k'a ka nisongo sarata latige ka tali ke a ka sorocakeda n'a ka yiriwali kuntilennaw kan sariya hukumu konɔ.

Sariyasen 14 : Jamana ye lahidu ta, ka jamana ka sorow 30% dilifere do waleya sigidalakodonnenw ma sanni san 2018 ce, ka sinsin damakɛɛni kan tilali senfe, nka jatemiɛ kɛɛnkɛɛnnen be ke korɔnfɛmaraw la, ka tali ke dalilu latigetaw kan.

Sariyasen 15 : Jamana be hake do di sigidalakodonnenw ma, nafolow la minnu be sorɔ u ka sigidaw sorow nafaboli la, kɛɛnkɛɛnnenya la, dugujukorɔnafolow, ka tali ke dalilu latigetaw kan.

Sariyasen 16 : Jamana ye lahidu ta :

- ka sigidalakodonnenw ka sew di u ma ;
- ka sigidalakodonnenw ka forobabaara kanu don mogow la, kɛɛnkɛɛnnenya la, Mali korɔnfɛmaraw la ;
- ka baarakɛlaw tali nogoya sigidalakodonnenw ka forobabaarala la, mogɔ tataw fanba ka ke korɔnfɛmaraw mogow ye.

YORO III : KANAKO NI LAKANAKO

Bolofara 7 : Taabolobaw

Sariyasen 17 : kana ni lakanako minnu file nin ye, be jɛnabo nin sariyaw de ye :

- wolomani kana ke sorɔdasicɛta la, jamanaden bee ka don sorɔdasiya ni lakanajɛkuluw la ;
- ka kɛɛjama ni lakanajama ke kelen ye, k'o jɛmogoya di jamana ma ;
- sorɔdasiw ni lakanakɛlaw bilali ka taa Mali fan bee fe doɔnin-doɔnin ;

Bolofara 8 : maramafɛntigiw farali jogon kan yoro kelen na, u tali jamana kɛɛjama la, kɛɛkɛminɛnw minɛni u la, baara dili u ma

Sariyasen 18 : maramafɛntigiw kafoli jogon kan yoro kelen na, o kun ye ka kɛɛkɛdenw latomɔ minnu be se ka don kɛɛjama konɔ walima DEDEYERI « DDR » porogaramu konɔ. O taabolo be ke ni waleyaw sigilen de ye sariya konɔ ni MINISIMA ka demɛ ye.

Sariyasen 19 : Fan fila mogow benna a kan ka baarabolo do sigi DEDEYERI « DDR » kama, n'o konomogow be ke gofɛɛnaman ni jɛkuluw murutilenw mogow ye. O baarabolo be baara ke nin bekan in kolɔsilijɛkulu ka jɛjogonya konɔ.

Sariyasen 20 : Donni ni DEDEYERI « DDR » be ke ka ben ni maramafentigiw ka farajogonkan ye ; u be ta baaradaw la i n'a fo sorodasiya, walima ka baara d'u ma u ka yere ta siratige la . DEDEYERI « DDR » be tali ke kekekece korow ceta, minnu farala jogon kan n'u ma soro tali la.

Bolofara 9 : Sorodasiw ni lakana tigilamogow laseli jamana fan bee fe

Sariyasen 21 : kekekecew ni lakana tigilamogow talenw be lataa jamana fan bee fe ; nka o be ke doonin-doonin k'a damine benkasaben bolonobiladon na, koronfemara bee konso. O baara be ke MOKU « MOC » ni MINISIMA « MUNISMA » ka jemogoya konso.

Sariyasen 22 : koronfemara mogow caman ka kan ka ye kekekece tilatilalenw na, wa jemogoya fana be d'u ma, walasa ka dannaya sinsin ani ka maraw ka lakanako sabati.

Bolofara 10 : Yelama donni sorodasiw ni kana tigilamogow ka kow la

Sariyasen 23 : Fan fila mogow benna a kan ka yelama waleya jamana ka lakanako la, ka tali ke kewale korow la ani k'i sinsin farafinna tonba ni dije seleke naani tonba ka sariyabenw kan.

Sariyasen 24 : Goferenaman n'a jehogonw ka deme konso, fere bee tige lakanacakadaw sigili waleyali kama, cakada minnu be se ka jamana lakanabaaraw jenabo ani k'a joyoro fa mara lakanako jidi la.

Sariyasen 25 : Fan fila mogow benna a kan ka jekuluba barikama do sigi lakanako kama, sigidajekuluw kelenkelenna be don jekulu min konso walasa ka miiriya dafalen ta lakanako kuntilenna kura kan, ka tali ke sigidaw, maraw ni jamana ani dije seleke naani daliluw jonjonw kan.

Sariyasen 26 : Lakana sabatiliyekuluba be lapiniw ke mogow sugandilicogow kan jodaw la, walasa ka ben sinsin ani ka joyorow fa baarajedon konso.

Sariyasen 27 : Yelamani donni sorodasi ni kana tigilamogow ka kow la hukumu konso, polisijekulu do be sigi senkan min be bila sigidalakodonnenw ka mara konso, u ka polisikomago kama.

Sariyasen 28 : Sigida lakanani bilasiralijekulu do, ni jamana, mara, sigidaw ni sigidalamogow fangabondaw ni togodalamogow be min na, o be sigi senkan ka bila sigida jemogo ka mara konso.

bɛ kɛ kalo saba kɔɔ, bɛnkansɛbɛn bolonɔbilalɛn kɔ. A bɛ jini diɲɛ waribonba fɛ, Afiriki jamanaw yiriwalibanki, n'o ye BADI / « BAD » ye, ani silamɛw ka yiriwalibanki, n'o ye BIDI « BID » ye, u ka dɛmɛ kɛ baara in waleyali la, gɔfɛɛɛnaman, diɲɛ cakɛdabaw ani yɔɔ yiriwata mɔgɔw ka hakilifalɛnɛn kɔɔ.

Sariyasɛn 37 : Waripinilajɛba bɛ sigi senkan kalo fila, yiriwalifɛɛɛ kɛɛnkɛɛnnɛn dilannɛn kɔ. Lajɛ bɛna bilankɔɔkɛsu dɔ sigi yiriwali kuntaala jan kama, min bɛna kɛ yiriwalifɛɛɛ kɛɛnkɛɛnnɛn musakaminɛn ye.

Bolofara 13 : Wulikajɔ ka ɲɛsin kɔɔnfɛmaraw yiriwali ma.

Sariyasɛn 38 : Kɔɔnfɛmaraw yiriwali cakɛda bɛ jamana ka dɛmɛ sennateli sɔɔ i n'a fɔ bɛnkan in y'a pereperelatigɛ cogo min.

O la, fɔkabɛn bɛnna a kan ka fɛɛɛw bɛɛ waleyali, waati surunnin, wari hakɛlama ani waati jan kɔɔ, minnu kofɔra farankan kɔɔ, n'o bɛ tali kɛ sɔɔ, dɔnko, seko ani hadamadenyako yiriwali kan.

Kɔɔsilijɛkulu ka ɲɔgɔɲɛ fɔɔw senfɛ, gɔfɛɛɛnaman bɛna sɛbɛn dɔ dantigɛ, min b'a ka lahidu talɛnw pereperelatigɛ o hukumu kɔɔ, a b'a fɛ ka fɛɛɛ minnu waleyali ani lahiduw tiimɛni bolodasɛbɛn labɛnni i n'a fɔ bɛn kɛr'o kan cogo min, nin dakun ninnu siratigɛ la :

- hadamadenya sabatilikakɛdaw ;
- baarakɛlaw yiriwali ni sɛ dili ye u ma;
- cikɛbaaraw yiriwali (sɛnɛ, baganmara ani baara minnu ɲɛsinnɛn bɛ baganw marali n'u tɔɔtɔli ma) ;
- sirabadilanw walasa ka taakasegin ɲɔgɔya kɔɔnfɛmaraw kɔɔ;
- dugujukɔɔnafolo ni tileyeelenkuran ;
- baarako, kɛɛnkɛɛnnɛnya la musow, dɛnmisɛnninw ni kɛɛkɛɛkɔɔ ka baarako ;
- nafasɔɔcakɛda sigili sigida la ;
- ka sɔɔsiraw dayɛɛ mɔgɔw ye, minnu kɔɛginna u faso la, minnu y'u sigiyɔɔ bila ani dɛsɛbagatɔ wɛɛw.
- bololabaara, « turisimu », jago ni kunnafonidi ;
- kalan ni ladamuni.

Sariyasen 39 : Fan fila mɔgow bɛnna a kan, min ye kalanko ni donko siratige ye, ka nin fɛɛɛ ninnu tige :

- ka kalan porogaramuw dilan ka bɛn maraw ka hadamadenya ni donkow ma ;
- ka sigidaw kanw ni sɛbɛnnicogow yiriwa ;
- ka kalan kun folɔ ni kun filanan sinsin, o la, jateminɛ bɛ kɛ bɛɛ sendonni kalan na ;
- Ka sanfɛkalan cakɛdaw dayɛɛ ;
- Ka donkoyiriwalisow ni fɛnkɔɔmarayɔɔw (mizew) dayɛɛ maraw kɔɔ ;
- Ka nin maraw ka donkow jiidi, sigida la, mara kɔɔ ani jamana ni diɲɛ kɔɔ.

Sariyasen 40 : Mara yiriwalicakɛda dɔ bɛ dayɛɛ mara bɛɛ kelenkelenna kɔɔ walasa ka maraw ka sew sinsin baarako siratige la, min bɛ kɛ sababu ye ka gɔfɛɛnaman ka lahidu talenw tiimɛni kiimɛ;

Cakɛda kura in bɛ maraw/jamana ka marabonda de kɔɔ, a ɲɛmɔɔya bɛ mara kɔlatikɛbulon peresidan de bolo ;

Sariyasen 41 : Maraw ni jamana kɔɔ, bɛnkanporogaramuw bɛ dilan baara caman porogaramuw sigili kama, jamana ka wajibiyaw kɛli sariya kɔɔ, sɔɔ ni hadamadenya yiriwali hukumuw kɔɔ.

Sariyasen 42 : Jamana ye lahidu ta ka sigidalamɔgow sendon sɔɔw ni bolomadɛmɛnafolow ɲinini n'u labaarali la, minnu bɛ sɔɔ sigida sɔɔw ɲinini n'u nafaboli la, ɲɛɲɔɔnya walanwalannen sɔɔw ani bɛnkan minnu latigɛra jamana fɛ, sɔɔko siratige la.

Sariyasen 43 : Jamana ye lahidu ta ka ɲɛɲɔɔnyaporozɛw yiriwa, miinnu miiriyaw tara sigida la. Fɛɛɛw bɛ tige ka sigidalakodɔnnenw sendon bɛnkanjuruw ni yiriwali dɛmɛ labɛnni, kuncɛli ni waleyali la.

Sariyasen 44 : Yiriwaliporogaramuw lajɛli bɛ kɛ dɛmɛɲɔɔnw fɛ nafoloko siratige la, kɔɔsilijɛkulu ka ɲɛmɔɔya kɔɔ.

Sariyasen 45 : Dɛmɛbaga fɛn o fɛn ye taabolow labɛn walima ye miiriyaw ta sahelɛ kama, a ɲininen b'olu fɛ u k'u ka kɛta folɔ bɛn Mali kɔɔnfɛmaraw haminankow ma ani nafa min bɛ basigi ni lakana sabatili ma nin mara ninnuu kɔɔ.

YORO V : FOKABɛN, KIIRIKO ANI HADAMADENYAKOW

Bolofara 14 ; Fokabɛn ni kiiriko

Sariyasen 46 : Fan fila mɔgow benna a kan ka fɔkabɛn lakika yiriwa, min sinsinnen bɛ nin kow kan :

- Sariyasun dɔ labɛnni bɛn, kelenya ni fɔkabɛn kama ;
- laadalakiiritigɛfɛɛɛw bilali senkan walasa « tiɲɛ jini, kiiriko ni fɔkabɛn » koɲɛnabɔkulu ka ɲɛnamaya ;
- Baarajɛkulu dɔ sigili yurugyuruugu kɛlɛli kama ani forobanafolo denjuguya dumuni ;
- sɛgɛsɛgɛliɛkulu dɔ sigili, min ka baara bɛ ɲɛsin kɛlɛ laadaw n'a sariyaw sɔsɔli, mɔgɔfagawalew, silatunufagali, binkanniw cɛnimusoya siratigɛ la, ani sariyasɔsɔwale wɛɛw ka ɲɛsin hadamaden ka josariyaw ani diɲɛ kɔnɔ hadamadenyako sariyaw ma Mali jamana fan bɛɛ fɛ.
- sɔn ka kɛ a ma ko yafa tɛ se ka kɛ kɛlɛ laadatɲɛ n'a sariyasɔsɔ ni hadamadenya silatunufagaliw ma cogo si la, wa fan bɛɛ mɔgow ka sɔn fana u ni sɛgɛsɛliɛkuluba ka jɛ k'o baara kɛ ;
- yafa tɛ se ka kɛ kɛlɛ laadatɲɛbagaw n'a sariyasɔsɔbagaw ni kojuguba kɛ ka ɲɛsin hadamadenya ma ani hadamaden ka hakɛw sɔsɔlibaga juguw, ɲangata sen bɛ minnu na ka sin musow, npogotigininw ni denmisɛnninw ma fɔɲɔgɔnw sɛnfɛ ;
- kiiritigɛfanga dili donni walasa ka sariya bolili waleya jamana fan bɛɛ fɛ ;
- lahidu tali ka yɛlɛma don kiiriko la walasa kiiri kunkankomɔgow ni kiiridaw bɛ gɛɛ ɲɔgɔn na, k'a sew jidi, ka dansigi ɲangilibaliya la ani ka laadalasariyaw labaara kasɔrɔ dankari ma kɛ jamana sariya la ;
- kiiriko dɛmɛni ni kiiri kunnafoniko forobayali fasodenw ka hakɛw kan ;
- ka kalan nafama jidi kiiriko baarakɛla bɛɛ ye, fo ka se silamɛdiinɛ sariyatigiw ma ;
- fanga kura ka di silamɛdiinɛ sariyatigiw jɔyɔrɔ ma jamana kiiriko la, janko jamakuluw cɛ fɔkabɛn na wasa jate ka boli laadaw ni diinɛ taabolow kan ;
- laadalafanganɲɛmɔgow jɔyɔrɔ sankɔrɔtali n'u ka musakaw tali ye ani siyalakow labɛncogow mɔgow ni ɲɔgɔn cɛ ;

Bolofara 15 : Hadamadenyakow

Sariysen 47 : Fan fila mɔgow ye lahidu ta ka sababuw waleya, minnu bɛ mɔgo bolilenw seginni n' u bisimilali nɔgɔya ani ka fɛɛɛ tige u ka musakako la, ka tali kɛ Afiriki ni diɲɛ

sariyasɛbɛnw kan ani afiriki bɛnkansɛbɛnba min tara san 1969, o min bɛ ɲanimabolibagaw ka gɛɛyaw ɲɛnabɔ, ani Kanpala bɛnkansɛbɛn min tara san 2009, n'o bɛ kuma mɔgow lakanani kan, mɔgo minnu y'u sigiyɔɔ bila afiriki kɔnɔ.

Sariyasɛn 48 : Fan fila mɔgow b'a ɲini cakɛdaw ni hadamadenw dɛmɛniɲɛkuluw fɛ u ka kɛtaw kɔkɔɔdon minnu bɛ ɲanimabolibabagaw seginni, u bisimilali ani u ka baarasɔɔ teliman nɔgɔya.

Sariysɛn 49 : Fan fila mɔgow ye lahidu ta ka sariyaw yiriwa ani k'u bato, sariya minnu bɛ tali kɛhadamadenya ni tilennɛnya kan, n'olu ye hadamaden dɛmɛniwale taalan ye. U ye lahidu ta fana ka mɔgow ɲangi, minnu bɛ nin dɛmɛ kɛ tɔgɔɲininan ye politikiko, sɔɔ walima sɔɔdasiko siratigɛ la, ka dɛmɛnicakɛdaw lasɔɔli nɔgɔya ani ka mɔgow ka lakanako sabati.

Yɔɔɔ VI : WAJIBIYAW NI DɛMɛ

Bolofara 16: Fan bɛɛ mɔgow ka kɛtaw

Sariyasɛn 50 : Fan fila mɔgow y'a dɔn ko wajibiya fɔɔ min bɛ bɛnkan sabatili la, o ye kankelɛntigiya ye, u ka dannaya n'u ka lahidutigiya, ka bɛnkan in kɔnɔko bato ani k'a labɛnw bɛɛ waleya, u ka jamana ka bɛn nafa kama, ani basigi, lakana ni hakilisigi sabatili Mali kɔnɔ ani kɛɛfɛɲamanaw kɔnɔ.

Sariyasɛn 51 : Fan fila mɔgow b'a ɲini politikitɔnw ni sigidajɛkuluw fɛ, kɛɛnɛkɛɛnnɛnya la musow ni dɛnmisɛnninw ka ɲɛkuluw, kunnaɲonidisow, laadalakunnaɲonidilaw, laadalajɛmɔgow ni diɛɲɛmɔgow, u ka dɛmɛ kɛ bɛnkan kuntilennaw sabatili la.

Bolofara 17 : Fɔkabɛnnaw ɲɔyɔɔ

Sariyasɛn 52 : Fɔkabɛnnaw, n'olu ka ɲɛmɔgɔya bɛ Alizeri bolo, olu de ye bɛnkan ni labɛnw batoli seere ye ɲɛkulu fila fɛ. O la, a :

- bɛ to ka tɛmɛ n'a ka fɔkabɛnbaara ye ;
- bɛ ɲɛkuluw laadi, n'o kun bɛ, waleyaɲi hukumu kɔnɔ ;
- b'a ɲɔyɔɔ fa ni gɛɛya donna bɛnkan kuuntilenna sabatiliko la.

Sariyasɛn 53 : cɛfɔli bɛ kɛ sababu ye ka bɛnkan waleyaɲi ni Mali dɛmɛni wulikajɔ kɔkɔɔdon diɲɛ kɔnɔ.

Bolofara 18 : Diɲɛsɛlɛkenaani mɔgow ɲɔyɔɔ

Sariyasen 54 : Dijeselekenaani mɔgow ye nin benkan in batoli seere ye; o la, u cɛsirilen don k'o baaraw senkɔromadondon, kɛrenkɛrennenya la :

- dijeselekenaani tɔnba, Afiriki Tɔnba, Erɔpu Tɔnba, Silamɛw ka Tɔnba, ni jɛnɔɔn wɛrɛw, ye lahidu ta ka benkan in waleyali kɔkɔɔdon ;
- Afiriki Tɔnba bolofara min jɛsinnen bɛ basigi ni lakanako ma ani dijeselekenaani tɔnba ka bolofara min jɛsinnen bɛ lakanako ma, a jɛninen bɛ olu fɛ u ka dɛmɛ don benkan in ma, ani k'a kɔɔsili kɛ a waleyaliko la ; ani fana, ka jangilifɛrɛw dabali, mɔgow kama, minnuu b'a fɛ ka gɛɛya don lahidu talenw waleyali la ;
- A jɛninen bɛ dijeselekenaani mɔgow fɛ, u ka benkan waleyali bilasira ni wariko, baarakɛfɛrɛ ni baarakɛminɛn ye benkan, DEDEYɛRI « DDR », ɛSIYɛSIYɛRI « SSR » ni binkanni kɛɛli tɛ taa waleyali minnu kɔ ; u ka kan k'u jɔyɔɔ fa nafolobɔko la, min jate minɛna ; o la, u b'u wasa don lajɛba la, min bɛ kɛ benkan waleyali nafolonini kama.

Sariyasen 55 : Fan fila mɔgow ye ɲaniya ta ka jamanadenw ni dijeselekenaani baarakɛlaw ka baaraw kiimɛ ni k'u kɔɔsi.

Sariyasen 56 : MINISIMA, dijeselekenaani tɔnba ka cakɛdaw ni porgaramuw ani jɛkulu fɛn o fɛn, ka kan ka jɔyɔɔ min ta ani a ka kan ka bolomadɛmɛ nafama min kɛ benkan in waleyali hukumu kɔnɔ, olu bɛ tali kɛ waati kuntaala de kan, u cibagaw ye min kalifa u ma.

Bolofara 19 : Benkan kɔɔsilijɛkulu

Sariyasen 57 : Fan fila mɔgow bɛnna a kan, ka kɔɔsilijɛkulu ni waleyalijɛkulu dɔ sigi nin benkan in bolonɔbilalen kɔ bɛn ni fɔkabɛn kama Mali kɔnɔ.

Sariyasen 58 : SEYɛSIYA / « CSA » (Benkanseben, basigi ni fɔkabɛn kama), o kɔnɔmɔgow filɛ : Mali gɔfɛrenaman, jɛkulu murutilɛn minnu b'u bolonɔ bila nin sɛbɛn in na ani cɛɔlaw (Alizeri, Burukina Faso, Murutani, Nizɛri, Cadi, SEDEYAWO / « CEDEAO », ONI / « ONU », OSI / « OCI », IYA / « UA », IYE / « UE », ONI / « ONU » bolofara min ka baara jɛsinnen bɛ lakana ma, o ka lasigidenw ka kan ka ye kɔɔsilijɛkulu ka baaraw la. SEYɛSIYA / « CSA » bɛ se fana, n'a kun bɛ, ka baarakɛla wɛrɛw ni nafolobɔcakɛda wele u k'u sendon baara in na.

Sariyasen 59 : SEYɛSIYA « CSA » jɛmɔɔya bɛ Alizeri bolo, ale min ye cɛɔlaw ka jɛmɔɔ ye ; a dɛmɛbaga ye Burukina Faso, Murutani, Nizɛri ani Cadi ye, olu ye peresidan

dankanw ye. Kolɔsilijɛkulu dagayɔɔ ye Bamako ye. A bɛ se ka jɔɔɔnye kɛ fan wɛrɛ fɛ, n'o kun bɛ. A bɛ jɔɔɔnye kɛ siɲɛ kelen kalo kɔɔ, a bɛ se ka jɔɔɔnye balalenw fana kɛ n'a kun bɛ.

Sariyasen 60 : SEYɛSIYA “CSA” ka baaraw ye :

- Fan fila mɔɔɔw bɛ bɛnkan labɛnw waleyali, u kolɔsili an'u sɛɛsɛɛgɛli kɛ, kasɔɔ a ma dankari kɛ MINISIMA ka baara la;
  - ka bolodalisɛbɛn dɔ labɛn bɛnkan labɛnw waleyali kama ani k'a bato;
  - ka bɛnkan labɛnw jɛfɔ ni fɔjɔɔɔn kɛra fan fila mɔɔɔw cɛ;
  - ka fan fila mɔɔɔw cɛfɔ, n'o ni kɛli ka kan;
  - ka ɔɔfɛrɛnaman dɛmɛ a ka fɛrɛ lakikaw ta bɛnkan labɛnw waleyali kama; nin ko ninnu fana sen b'o la:
- i. forobacakɛda walanwalannen ni cɛmabɔlenw ka kɛ kɔɔɔnyanfan fɛ;
  - ii. ka sariyaw ta minnu bɛ bɛnkan kɔɔkɔw waleyali nɔɔɔya;
  - iii. baarakɛfɛrɛ lakikaw lasɛli sigidalakodɔnnɛnw kɔɔ, u lataamani kama an'u ka baaraw n'u ka sew waleyali kama;
  - iv. fɛrɛw tigɛli minnu b'a to demokarasi minɛn kura minnu kɔfɔlɛn bɛ bɛnkan kɔɔ, olu ka dɔn sigida la, kɛrɛnkɛrɛnnɛnya la, wote tɔɔsɛbɛngafɛw lakurayali, k'a jini mɔɔɔw fɛ u k'u tɔɔ sɛbɛn o sɛbɛnw kɔɔ walasa u sen ka sɔɔ kalafiliw la, ani dɛmɛ kɛli ka cakɛda kuraw ni fɛrɛ kuraw sigi.

Sariyasen 61: MINISIMA ni IYA / “UA” (MISAHELI), OSI / “OCI”, IYE / “UE” ni SEDEYAWO / “CEDEAO” ka jɛjɔɔɔnya kɔɔ, olu bɛ SEYɛSIYA / « CSA » dɛmɛ bɛnkan kolɔsili n'a waleyali baaraw la.

Sariyasen 62: SEYɛSYA / “CSA” ka baara waleyali kɔɔ, a bɛ jɛmɔɔɔyakulu naani sigi senkan minnu bɛ tali kɛ nin barosigikunw kan: “politikow ni cakɛdakow”, “kana ni lakana”, “sɔɔ, seko ni dɔnko yiriwali” ani “ kanbɛnni, kiiriko ani dɛmɛnikow”

Bolofara 20: Kolɔsilikɛla kannabilalen

Sariyasen 63: Fan fila mɔɔɔw bɛnna a kan, SEYɛSYA / “CSA” ka kolɔsilikɛla dɔ sugandi, min ka baara bɛ kɛ bɛnkan waleyali kiimɛni ye.

Kalo naani o kalo naani, a be dantigeliseben do dilan, min be lahidu talenw waleyali nefo, lahidu minnu tara benkan kono; a be gelayaw jira, ka gelayaw kebagaw jira, ka lajiniw ke fere tigetaw kan.

Sariyasen 64: kolosikela be deme soro a ka baara hukumu kono.

YORO VII : LABEN LABANW

Sariyasen 65: nin benkan in labenw n'a farankanw te se ka yelama ni jekulu minnu y'u bolonabila a la, bee ma son a ma, kolosilijekulu ka hakilina sorolen ko.

Sariyasen 66: Farankanw ye benkan yorow lakikaw ye wa nafa min be laben tow la, o nafa kelen de b'u fana na

Sariyasen 67: Nin benkan in waleyali be damine kabini fan fila mogow ni cefola b'u bolono bila a la don min.

FARANKAN FOLC : Furancɛwaati

Sanni bɛnkansɛbɛn sariyaw bɛɛ ka sigi senkan, bɛn kɛra nin furancɛlakokɛtaw kan. Olu ka kan ka kɛ furancɛlawaaati kɔnɔ min waleyali bɛ daminɛ bolonɔbilali bakurubabɛnkansɛbɛn labannen na min bɛ tali kɛ bɛn na. O waati kuntaala b'a ta kalo tan ni seegin (18) ka taa se kalo mugan ni naani (24) ma.

O furancɛ kɔnɔ, lapini ye ka nɔgɔya don dabaliw sigili la senkan ka fɔkabɛn kɛ Malidenw ni nɔgɔn cɛ, ka Mali kura sigi senkan, jamana kelen, demokarasi matarafalen bɛ min kɔnɔ.

Nin bɛɛ sababu ye, Ala barika la, bɛn ni jɛmufanga sabatili ye ani hadamadenw ka sɔn nɔgɔn ye siyaw caya ni donkɔw caya kɔnɔ.

Furancɛwaati kɔnɔna na, jamanaden minnu bɔra jamana kɔkan k'a sababu kɛ kɛɛ ye, olu ka seginni ka kɛ, k'u ka sigiyɔrɔko an'u ka baarakow jɛnabɔ ani fana jankata ye mɔgo minnu sɔrɔ, ka dɛmɛ kɛ ka jɛsin olu ma.

Furancɛwaaati ka lapiniw n'a kuntaala.

Bolonɔ mana bila bɛnkansɛbɛn na, Furancɛwaati bɛ dayɛɛ o yɔronin bɛɛ. O kɔnɔna na, sanni sariya talenw ni maracogo minnu kɔfɔlen bɛ bɛnkansɛbɛn in kɔnɔ, olu ka latigɛ an'u waleyali ka daminɛ, dabali kɛrɛnkɛrɛnnen minnu bɛ tali Mali kɔrɔnfɛmaraw maracago la, olu bɛ sigi senkan ani k'u waleya.

O dabaliw kun ye :

- ka sigasiga bɔ a la pewu ko sariyaw bɛna ta minnu bɛ tali kɛ jamana jɔsen kuraw sigili n'u waleyali la, jɔsen minnu jɛsinnen bɛ politikiko, kanako ni lakanako, sɔrɔko, hadamadenko, seko ni donko, sariyako yiriwali ani jamanadenw Cɛlabɛnni ma ;
- ka wote sariyasɛbɛn lajɛ k'a kuraya ni yɛɛmaw ye walasa, furancɛwaati in kɔnɔ, sigidaw ni maraw ani jamana kɔnɔ, kalataw ka kɛ cogoya la min b 'a to sisan bɛnkansɛbɛn in kɔnɔko ka se ka waleya ;
- ka dabaliw ni labɛnnisiraw waleya minnu bɛ tali kɛ bɛn seginni na, kojugukɛw dabilali la, ka yɛɛma kuraw kɛ ka jɛsin kana ni lakanani ma walasa ka kana baarakɛlaw ka sew sabati kosɛbɛ an'u ka fasodenjɔmanya ;
- ka janto kɛ kosɛbɛ walasa sɔnni ka kɛ sariya talenw ma walasa ka dankari binkanni ni dantɛmɛwalew la ani fana ka dansigi dɛnkɛrɛfɛ ni kojugukɛ kolokololi la ;
- ka bɛnkansɛbɛn in waleya sarati talen kɔnɔ.

Walasa jamana baaraw kana jɔ, jɔsen minnu bɛ senna taa bɛ kɛ ni olu ye fo

ka taa se benkasɛbenɛni in kɔɔkɔw sigili la senkan.

- ka ɲɛmɔɔw sigi kɔɔɔfɛla kominiw ni sɛrikiliw ani maraw kɔɔ furancɛwaati kɔɔ ; o mɛɛnnɛnba ka kɛ kalo saba bolonɔ bilali kɔ benkansɛben in na.U tacogo, u ka baaraw bɛna latigɛ fɔkabɛn kɔɔ baarakɛɲɔɔɔn bɛɛ lajɛlɛn fɛ.
- teliya la, ka sariyasɛbenw sigi senkan walasa benkansɛben kɔɔkɔw ka se ka waleya;
- Gɔfɛɛnɛman bɛna dabali bɛɛ tigɛ walasa, kalo tan ni fila (12) kɔɔ, Depitebulon ka wote sariya kura latigɛ ;
- Jɛkulu minnu sigira senkan benkansɛben in kɔɔ, olu bɛ kalataw baaraw kɛ maraw ni sigidaw la furancɛwaati kɔɔ. O bɛ kɛ i n'a fɔ benkansɛben y'a fɔ cogo min. kɛwaati sarati cayalɛnba ye kalo tan ni seegin (18) ye.

FARANKAN 2NAN : kana ni lakanani

1.Furanceladabali minnu be tali ke kana na

Baarajekulu faamuyalen (SET&SI « CTS ») sigira senkan, min be Lakana Korɛnabɔkulu do bolo n'o fana be Ben Lakɔlsili jemɔɔɔyakuluba kɔnɔ ; o baarajekulu be Wagadugu Benkanseben ka Beɛjelakanabaarakɛkulu Faamuyalen (SETEY&MUSE « CTMS ») taabolow ta ni do farala o kulu kan Alize setanburukalo tile 16 la san 2014 :

a. Gɔferɛnaman toɔɔlacidenw ni *Mɔɔɔmurutilenkuluw ce Kolabennaw* ani *Yɛɛkunmabɔlaw ka Farajɔɔɔɔnkantɔn* sendonni SET&SI / "CTS" ani Kɔlsili ni seɛseɛgeli jekuluw (EMOVU / « EMOVs ») la, u bolofara minnu be maraw kɔnɔ, olu fana sen b'o la.

- SET&MUSI labugunnen be taa a ka baaraw waleyali fe fo ka taa se SET&SI sigili ma senkan ;

- Mali keɛbolow ni kana Lakanabagaw ka ciden wɔɔɔ (6) , Mɔɔɔmurutilenkuluw ce Kolabennaw toɔɔlamɔɔ saba (3) ani Yɛɛkunmabɔkuluw ka Farajɔɔɔɔnkantɔn toɔɔlamɔɔ saba (3) be don SET&SI / "CTS" la. MINISIMA fana mɔɔɔ fila be don a la (SET&SI jemɔɔɔ fana b'a la), Fɔkabenna mɔɔɔ kelen-kelen ka bɔ Fɔkabɛnkuluw beɛ kɔnɔ ani diɛselekennani keɛbolo minnu be yan, nin beɛ toɔɔlamɔɔ kelen fana sen be don.

SET&SI / "CTS" ka baaraw ye:

- Ka mugucidabila kɔlsi fanw ce ;
- Ka seɛseɛgeli ke ni dankari be ke mugucidabila benkan na;
- Ka kana sabatilibaaraw kuraya ani k'u fɛsefɛse ;
- Keɛbolow lasigiɔɔɔw, k'olu ɔɔɔw jini k'u don ani k'u lakodon ;
- Ka dabaliw tige fɛɛɛko nasira fe sɔɔɔdasiw laseginni na an ka keɛbolow kɔnɔ .

b. Fɛɛɛw Waleyali Korɛnabɔjekulu (MOKU / "MOC") sigili senkan ani ɔɔɔkɔlsilibagaw farali jɔɔɔn kan ka taama-taama.

-Tile 60 kɔnɔ bolonɔbila kɔ benkanseben na, SET&SI / "CTS" ka jemɔɔɔɔɔ kɔnɔ, Waleyali Fɛɛɛw Korɛnabɔjekulu (MOKU / "MOC") be bila senkan ani ɔɔɔkɔlsilibagaw ka farajɔɔɔnkan ka taama-taama ;

- SET&SI / "CTS" be bilasiraliseben walanwalannen labɛn k'a dajira, a kɔnɔmɔɔɔw n'a ka baaraw be pereperelatige. Bilasiraliseben in be keɛbolofw ni lakanabagaw, Mɔɔɔmurutilenw

ce korɛnabolaw ani Yɛɛkunmabɔkuluw ka Farajɔɔɔnkantɔn mɔɔɔ hake pereperelatige MOKU / “MOC” kɔɔɔ ;

- O fɛɛɛ in jɛnabɔbaga bɛ kɛ kɛɛbolow ni Lakanabagaw ka jalatigiba dɔ ye, o ka dankanw bɛ kɛ Mɔɔɔmurutilenkuluw ce kolabennaw tɔɔɔlamɔɔɔ kelen ye ani Yɛɛkunlabolaw ka Farajɔɔɔnkantɔn tɔɔɔlamɔɔɔ kelen ;

- MOKU ni dijɛselekenaani kɛɛbolo minnu sigilen b’a yɔɔɔ la, olu b’u bolo di jɔɔɔɔn ma ka baara kɛ ;

- MOKU ka baara ye ka yɔɔɔkɔɔsibagaw ka farajɔɔɔnkan boloda ani k’u bila baara la, ka Mali sɔɔɔdasiw sendon a la, ani Mɔɔɔmurutilenkuluw ce Kolabennaw ni Yɛɛkunmabɔkuluw ka Farajɔɔɔnkantɔn ka mɔɔɔ dɔw. N’a yera ko nafa b’a la ani n’a bɛ se ka kɛ, MINISIMA ni dijɛselekenaani kɛɛbolo minnu bɛ yen, olu ka dɛmɛ bɛ se ka jini (o la, MOKU_bɛ yɔɔɔkɔɔsi kɛcogow n’a kɛwaati jate minɛ). Yɔɔɔkɔɔsi taama-taama fɔɔ ka kan ka kɛ, a mɛɛnnenba, tile 60 bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na ;

- MOKU ka baara ye fana ka sɔɔɔdasi murutilenw ka waleyaw n’u taabolow boloda ani k’a waleya u ka yɔɔɔkelennasigi kuntaala kɔɔɔ ;

- Bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, o tile 60 kɔɔɔ, SETɛSI “CTS” ni MOKU “MOC” bɛna basigili labɛnbaaraw bolodasɛbɛn dajira ka jɛsin Mali kɔɔɔnfɛla ma. O bolodasɛbɛn kɔɔɔ yɔɔɔkɔɔsi taama-taama jɔyɔɔ bɛna kɛ belebele ye marifatigiw ka yɔɔɔkelensigi matarafali la, u lajɛɛɛɛɛ an’u senbɔli kɛli la. Bolodasɛbɛn ka lajini bɛna kɛ jantoli ye walasa yɔɔɔw kana lakolonya lakana nasira fɛ yɔɔɔkelennasigi waati ani kɛɛ dabilali ka fara mɔɔɔ tɔw kan, an’o waati jɛ n’o kɔfɛ.

c. Yɔɔɔkelennasigi

-Tile 30, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, SETɛSI “CTS” bɛ farajɔɔɔnkan ni yɔɔɔkelensigi dagaw dantige ani kɛɛɛɛɛw ka kɛɛɛɛɛ. MINISIMA “MINUSMA” bɛ dagayɔɔɔw labɛnɛw daminɛ ni k’a baaraw ban tile 120 sarati kɔɔɔ, k’u labila kabini u mana jɔ ka ban. ;

- Tile 30, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, baara taabolo min latigɛra feburuyekalo tile 18 san 2014 ka jɛsin yɔɔɔkelennasigi ma, SETɛSI “CTS” b’o jɛnamaya, ani fana, yɔɔɔkelennasigi daminɛ waati bɛ pereperelatige a fɛ ;

- Tile 30, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, jɛkulu murutilenw bɛ sɛbɛn labɛn k’a di SETɛSI “CTS” ma, sɛbɛn min bɛ u ka sɔɔɔdasi hake n’u ka maramafɛn hake dantige; o bɛ kɛ saratiw kɔɔɔ minnu jɛfɔra feburuyekalo tile 18 baaraw taabolow kɔɔɔ.

II. Kελεκεδεν κωρω ladonni jamana kelebollow konο

- Tile 60, bolonobila ko benkanseben na, keleden koww laseginni baarajekulu be sigi senkan ;
- O baarakejekulu mogow ye kelebollow ni lakanabagaw togolamogow, Mogomurutilenkuluw ka kolabennaw ani Yerekunmabokuluw ka Farajogonkanton togolamogow. Jekulu in ni Benkanseben in waleyali kolosili jemogojekulu b'u bolo di jogon ma ka baara ke ;
- Jamanakuntigisariyasaben bena baarakejekulu konomogow pereperelatige, u ka baaraw ani a lataamacogo. Jekulu in bena baara ke jamanakuntigi ka jemogoya konο. O de bena mogο faamuyalen sugandi, a ka c'a la, bee sonnen be mogο min ye walasa o ka ke jekulu in kuntigi ye;
- Tile 90, bolonobila ko benkanseben na, korjenabojekulu min be keleden lasegin kelebolo konο ani Bulonba min jesinnen be ERI-ESI-ESI / "RSS" ma, olu be je ka saratiw sigi senkan, keleden koww be ta sarati minnu kan, u hake n'u be ta sira minnu fe jamana baaraw la ; kelebolo ni lakana cakewaw be o baaraw la ani a jalakow jenaboli;
- O kama, keleden murutilenw b'u ka sorodasi lasegintaw bee lajelen togow seben. Gofere nama be dabali sigi senkan walasa ka laseginni in ke sarati konο min te temε kalo wawo (6) kan i n'a fo benkanseben y'a fo cogo min. Baara be ke Laseginnijekulu ka kolosili kolο ani ERI-ESI-ESI / "RSS" Bulonba ;
- Laseginnijekulu ni ERESIYESI (RSS) Bulonba ka baarakejogonya konο, a be jaladicogo ni jogowoyelεma baara ke minnu be dajira kolatigεbagaw la. Keleden murutilenw cεla, minnu tun ye jalatigibaw (ofisew) ye, n'olu be lasegin, olu ka jala dogoyalenba be ke u ka jala kow ye. Minnu te sarati folenw dafa ani minnu ka lapini te laseginni ye, eretereti musakaw be yamaruya olu ye.

III. Temεsira yaasa keledenw ka maramafenw bila,k'u senbo keε la ani k'u bolo don baara weρε la (DEDEYERI / "DDR")

Tile 60, bolonobila ko benkanseben na, kelebila, ni keledenw bolo donni baara weρε la (DEDEYERI / "DDR"), o baarajekulu be sigi senkan.

- Jekulu in ni Benkanseben waleyali kolosilijekulu b'u bolo di jogon ma ka baara ke ;
- Jamanakuntigisariyasaben bena jekulu in konomogow pereperelatige, u ka baara ani jekulu in lataamacogo. Jekulu in bena baara ke jamanakuntigi ka jemogoya konο. O bena mogο faamuyalen sugandi walasa o ka ke jekulu in kuntigi ye;

- DEDEYERI / “DDR” koɲenajekuluw bɛna kɛ politibaara kulu wasalen dɔ ye ani baarakɛjekulu faamuyalenw, minnu bɛ jɛ ka baara kɛ an’u bolofara minnu bɛ sigi maraw kɔnɔ ;
- Koɲenabɔjekulu faamuyalen bolofaraw mɔgow bɛ kɛ mɔgo faamuyalenbaw ye ani sɔɔdasiw ni kana tigilamɔgow, kolabennaw ni “Pilatifɔɔmu” tɔgɔlamɔgow, ani minisiriso dɔw, ani sigidaw tɔgɔlamɔgow ;
- Tile 120, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, DEDEYERI / “DDR” jɛkulu ni bɛnkansɛbɛn waleyali kɔɔsilijɛkulu ka baarakɛɲɔgɔnya kɔnɔ, DEDEYERI / “DDR” kama, bɛɛ sen bɛ min na, o bɛ baarabolodasɛbɛn ɲɔɲɔn labɛn bɛɛ bɛ diɲɛ ni min ye, o bolodali in bɛ tali kɛ musakakow fana na;
- DEDEYERI / “DDR” jɛkulu bɛ dɛmɛ sɔɔ fɛɛɛko siratigɛ la ka bɔ MINISIMA yɔɔ ani baarakɛɲɔgɔn wɛɛw.

IV. Kɛɛbolow ni lakanabagaw walanwalanni kokura ka taa sigidaw la

Tile 60, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na , MOKU / “MOC” (bɛ tɛmɛ SETEYESI / “CTS” ka sira fɛ) bɛ baarabolodasɛbɛn dajira Bɛnkansɛbɛn waleyali kɔɔsilijɛkulu ka Baarakɛjekulu bolofara la kanako la, baaradolodasɛbɛn ani waatiboloda ɲɔɲɔn min bɛ tali kɛ kɛɛbolow ni lakanabagaw labɛnnen kura walanwalanni na Mali kɔɔnfɛla la.

- O baarabolodasɛbɛn n’a waleyali saratiw, olu sinsinnen bɛ baarabolodasɛbɛn wɛɛ waleyali kan, n’o ye kana labɛnw ye, minnu ka kan ka kɛ kɔɔn fɛ, n’u b’u janto sigida n’a lamini na, siranɲɛkow ani haminakow, minnu bɛ tali kɛ kanako la ;
- Sɔɔdasikulu minnu mana labɛn k’u bila ka taa baaradaw la, u ka baarakɛminɛnw dafɛlɛn bɛ di u ma, wa u doni mumɛ bɛ ta Mali jamana ɲɛmɔgow fɛ musakako nasira fɛ ;
- Kɛɛbolow ni lakanabagaw labɛnnen kokura, olu walanwalanni bɛ kɛ ka jamakuluw ka lakana sabati ani jamana kɔnɔna basigi, jamana ka kɛlenya dansigi, jamana dancɛw kɔɔsili ani jama hawujalaw kɛɛli.

V. Yɛɛma kuraw donni jamana lakana baara taabolow la

a. Tile 60, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, jamanakuntigisɛbɛn min bɛ tali ERI-ESI-ESI / (RSS) Bulonba sigili la, yɛɛma bɛ don o kɔnɔko la walasa ka dɔ fara kɛɛbolo murutilɛnw tɔgɔlamɔgow hake kan, minnu bolonɔ ka kan ka bila bɛnkansɛbɛn na, ani jamajɛkuluw kɛlenkelenna bɛɛ lajɛlɛn. Bɛɛ lajɛlɛn bɛ bɛn yɛɛma kɛtaw kan an’u waleyali bolodalisɛbɛn ;

- Tile 90, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, ɛRI-ɛSI-ɛSI ka bulonba / “CN-RSS” bɛ mɔgo walima jɛkulu faamuyalen bila ka sɛgɛsɛgɛli kɛ kɛlɛboloko ni kanako kan, o bɛ kɛ ni baarakɛɲɔɲɔnw ka dɛmɛ ye, dugumɔgow sen bɛ don a kumaw la, walasa ka yɛlɛma taabolo ɲɔɲɔnw jate minɛ ;
- ɛRI-ɛSI-ɛSI Bulonba / “CN-RSS” bɛ kana baarakɛla bɛɛ lajɛlen ka baaraw pereperelatigɛ ; n’o bɛ kɛ, janto bɛ kɛ yɔɔ dugukolow sigicogo danfaraw la bonya (dugubaw, dugumisɛnw, wulakɔɲɔnw, saharakungow, bolimafɛnw taasiraw, tɛmɛsira kɛɛnkɛɛnnɛnw minnu fɛ tɛmɛni ye wajibi ye, ani dancɛlakɛnɛw). Nin bɛɛ bɛ kɛ ka sinsin kɛ lapiniw fana kan (dugumɔgow lakanani, kiirisariya, mɔgomɛni ani sariyalanangiliw waleyali, kungotɛwalew kɛlɛli, hadamaden se tɛ wale minnu na, lakananibaaraw, tɛɛjirawalew faranɔɲɔɲɔnkanni, sɛgɛsɛgɛliw, jamana dugukolo lakanani, dancɛw tɔɔtɔli, kunnafonɲini, kana baaradaw tɔɔtɔli n’a kɔlɔsili, adw...)
- ɛRI-ɛSI-ɛSI (RSS) Bulonba bɛ a ɛsiri kɛlɛbolow ni kana baaradaw sɛgɛsɛgɛli n’u kɔlɔsili sabatiko la fan bɛɛ, faabaw kɔɲɔ ani sigidaw la. A b’a ɛsiri fana walasa sariyaw ka labato.

b. Jamana kɔɲɔ polisi kura sigili senkan

Kalo 12, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, jamanakuntigisariya bɛ ta min bɛ jamana polisi taabolo kura sigi senkan ani k’a ka baara pereperelatigɛ. A bɛ pereperelatigɛli kɛ fana polisi taabolo kura in ni kana cakɛda tɔw ni ɲɔɲɔn ɛɛ. A b’a baarada labɛncogo dantigɛ, ka mɔgow tali saratiw jate minɛ, k’a kalanko ɲɛɲini, ani fana a bɛ siri sannacakɛda min na, an’a mara ni sɛgɛsɛgɛli kɛcogo.

c. Sigidakɔɲɔna lakanako hakilijakabo ɲɛmɔɲɔyajɛkulu (SESEYɛLɛSI « CCLS ») sigili senkan

Tile 60, bolonɔbila kɔ bɛnkansɛbɛn na, Sigidakɔɲɔna lakanako hakilijakabo ɲɛmɔɲɔyajɛkulu (SESEYɛLɛSI / « CCLS ») bɛ sigi senkan jamanakuntigisɛbɛn fɛ k’a fɔlɔ maraw kɔɲɔ, ani kominiw kɔɲɔ kɔfɛ (SESEYɛLɛSI / « CCLS » kelen bɛ sigi mara kelenkelenna kɔɲɔ, a dagayɔɔ bɛ kɛ mara faaba ye ; SESEYɛLɛSI kelen bɛ sigi komini kelen o kelen kɔɲɔ) ;

- SESEYɛLɛSIW / « CCLS » mɔgow ye kana ni kiiriko tigilamɔgow ye sigidaw la, ani polisi taabolo kura tɔɲlamɔgow, sigidaw tɔɲlamɔgow, sigidaw la laadalɲɛmɔgow, diinɛmɔgow, jamajɛkuluw mɔgo dɔw, musotɔnw ni denmisɛntɔn sen b’o la. SESEYɛLɛSIW . / « CCLS » b’u fɛlaw n’u ka ladilikanw di sigida ɲɛmɔgow ma ani lakanabagaw ; u b’u sendon

kunnafonifalenfalen na, ni ka magow son hakili la ani ka sigidalamagow ka haminankow jate mine na.

- SESEYELESI be tonsigi ke, a dogoyalenba ye sije kelen ye kalo kono walasa ka kiimeni ke kanako kan walasa ka ko ketaw dajira.

FARANKAN 3NAN : Baaraw ni poroze ketaw soroko, hadamadenyako ani seko ni donko yiriwali siratige la Mali koronfemaraw la waati surun, mankan ani kuntaala jan kono.

1.Waatifurancela dabaliw

I n'a fo, a jiralen be benkanseben tigeda waronan (VInan) kono cogo min ka jisin Furancewaati ma, nin baaraw ni porozew dantigera fan fila magow fe ; u ka kan ka waleya teliya la k'a bo-bo jogon ko u nafa bonya fe, ka jisin magow ma, degunba ye minnu soru Mali koronfekele sabu la.

1. Lakalikalko ni baaradegekalan

- Ka san 2014 -2015 kalandaye laben Gawo ani Tumutu ni Kidali maraw kono ;
- Ka kalanyorow kunkankunnafo ni bee lajere dafa mara kofolen ninnu bee kono ;
- Ka ni kura don kalandenw ka dumuniyow la kalanyoro 314 la kabini kalansow be dayele yoronin min na, o be ke ni dumuniw ni minenw laseli ye yow la ;
- Ka barika don kalanyorow lataamani na ni nin waleyaw ye :
  - Ka kalanyoro tinenen ladilan ;
  - Ka kalankeminenw lase kalanyorow la (tulonkeminen sen b'o la) ;
  - ka lakalikaramagow seginni lateliya Gawo ani Tumutu ni Kidali maraw kono ni ladiyalifeere dow ye ;
- lakolidenw minnu ye se soru san 9nan jogondan na (n'o ye "Defu" ye) Gawo ni Tumutu maraw la, k'olu bee ka kalanyoroko jenabo ;
- ka lakalikaramago minnu be saratisigibaara la, k'olu ta baara la furance in kono ;
- ka waatilatemekalanyorow sigi senkan ka minenw bila u kono ;
- lakoliden minnu ye BAKI / "Bac" soru, k'olu togow seben sannakalanso la ni ka jo u ka musakaw koru ;
- ka dugumagow lafaamuya, k'u wuli ka jo walasa u ka deme don denminenw, kerekenennenya la npogotiginin, seginni na lakoliw la duguw kono, degun soru la yoro minnu na;

- ka sene ni baganmara baaradegekalanyɔɔ dɔ sigi senkan ani ka minenw lase u kɔnɔ Kidali ni Tumutu ;
- ka baaradegekalanyɔɔ laben kura ye, sene yiriwali kama Gawo saheli kɔnɔ.

2. Keneyako

- ka dɔ fara dɔgɔtɔɔsow ka sew kan (Sɛsikɔmuw / “CSCom”, Sesereɛfɔw / “CSRef”, ani maraw kɔnɔ dɔgɔtɔɔsobaw) ; k’o ke ni :
- Baarakeminenw ni furaw laseli furakeli kama o yɔɔ la,
- Keneyaso minnu ka baara jɔlen don Gawo ani Tumutu ni kidali maraw la, k’olu ladilan ka baarakeminenw bila u kɔnɔ ;
- keneya tigilamɔgɔ minnu wullila ka bɔ u ka baarakeyɔɔw la k’a sababu ke kele ye, k’olu ka seginni laben. O be ke ni ladiyalifereɛw ye ,i n’a fɔ ka dɔ fara u ka kalosara kan, ani ka demɛ don u ma sigi ka nɔgɔya, ni k’u lakanani dabaliw sigi senkan ;
- ka keneya baarakɛla dɔw ta saratisigibaara la, k’u bila keneyasow la ka demɛdon baarakɛla tɔw ma walasa dugumɔgɔ be lajɛlen ka se ka furakeli sɔɔ nɔgɔya la ;
- ka don dɔw bila furakeli kɛrenkɛrennenw kama (dusukundimi furakeli, jɛdimi, “opereli”). O be ke maraw dɔgɔtɔɔsow la jamana dɔgɔtɔɔ faamuyalenw fe ;
- ka keneyasow lasɔɔli nɔgɔya dugumɔgɔw bolo, o be ke ni demɛ ye wariko la, ka jɛsin dɛsɛbagatɔw ma ani mɔgɔ minnu bɔra kɔkan ka na ni se si t’u ye ;
- ka barika don fɛɛɛw la minnu be tali ke banakunben ni banafurake la furakelijɛkuluw fe, minnu be taama ka taa sigidaw la ;
- ka fɛɛɛw sigi senkan minnu be tali ke farikololaje la banako nasira fe, banabaatɔ dɔw bilali ka taa dɔgɔtɔɔsobaw la, ani ka demɛ don denmisɛnw ma baloko la, balokodɛsɛ damatɛmɛ be denmisɛn minnu na ;
- ka fiɛbanaw kɔɔsili matara mara saba kɔfɔlenw kɔnɔ ni dabali jɔnjɔnw ye ;
- ka baaraw damine minnu be tali ke keneyaso saba jɔli la kinw kɔnɔ Gawo, Tumutu ani Kidali. Keneyaso ninu kɔnɔ demɛ be don dugumɔgɔw ma walasa k’u ka furakeliw nɔgɔya.

3. Jiko

- Ji sɔɔyɔw minnu tiɛnen don, k’olu ladilan (pɔnpekɔɔnw, baganminkɔɔnw)
- ka pɔnpekɔɔn dɔ sen Kidali ;
- ka pɔnpekɔɔn dɔ sen Gawo ;

- ka kolon ni jibonton do sen Tumutu ;

4. Ka ni kura don sigidaw ka sorosiraw la

- ka deme ke dugumogow ye sene ni baganmarako siratige la. O deme taabolow ye :
- Ka ni kura don baaraw la, minnu be tali ke duw ni dugumogow ka cike la ;
- Ka baganw ka banakunbenfurajiw dili an'u furakeli kanpaniw laben ;
- Jidonmansin minnu be senedugukolo labennenw kan n'u te baara ke, k'olu ladilan ;
- Ka nafasorobaaraw sigi senkan musow ni denmisenw ye sene, baganmara, jagomisen, monni ani bololabaara siratige la.

Baaraw waleyali saratiw :

- Goferenaman ye lahidu ta ka nin baaraw ni poroze kofolenw waleya jelenya konso ani baarakejogonw ka bolodijogonma konso. Dugumogow fana sen be baara bee lajelen na ;
- Goferenaman ye lahidu ta ka nafolo ni baarakelaw bila baaraw ni porozew waleyali kama, a be se ka deme jini dije demedonnaw fe ;
- Kolosilijekulu bolofara min jesinnen be « Hadamadenya, sorso ani seko ni donko yiriwali » Baarakejekulu ma, o be baaraw ni porozew waleyali kolosi, k'u kiime waati ni waati. Baarajekulu mogow bena ke, fanw togolamogow ni Fokabenna. Fanw togolamogo be ke mogow kelen de ye. A be se ka deme jini mogow fe min ka deme be baara nogoya.. A be kiimenitonsigiw ke, o be ke Fokabenna ka lapini konso ;
- A nininen be dijeselekenaani tonbaw fe u k'u jeniycoro fin n'u ka deme ye baaraw ni poroze ninnu waleyali la ;
- Goferenaman be lahidu kerengerennen ta, mogow laafulenw lakanani, u demeni n'u ka jetaa kama i n'a fo denmisen minnu ye dutigiw ye, falatow, denmisen hakilitijenenw, cesamusow, muso dutigiw, denmisen minnu be yeremabila la, farikolo ni hakili la lujuratow, ani dowerew.
- Baaraw ni poroze waleyataw ni baara teliman bolodalen minnu be senna n'u be tali ke hadamandenw haminakow nogoyali la, te jogon degun. Olu ye baaraw ye, minnu be tali ke sorso yiriwali la, ka caman bo faantanya la walasa dijeselekenaani tonba ye lapini minnu ke ka taa san 2015 yiriwaliko nasira fe, olu ka se ka tiime.
- Fan bee mogow b'u yeremine waleya keleli la, waleya min be se ka baaraw ni porozew keli yoboyaba walima k'u bali.
- Fan bee mogow b'u kandi k'a to jamana ka baarakelaw, baara dilen be mogow minnu ma ani hadamadenyakow baarakelaw, olu ka se ka yorow lasoro kasoro geleya foyi ma don a la ni k'u lakana.

II. Dabali tigɛtaw kuntaala mankan ni kuntaala jan kɔnɔ

Yiriwali fɛɛɛ kɛɛnɛkɛɛnnɛn min kɔfɔlɛn bɛ bɛnkansɛbɛn tigɛga naaninan (Vɪnan) kɔnɔ, n'o bɛ tali kɛ Kɔrɔnfɛla yiriwali la sɔrɔ, hadamadenya ani seko ni dɔnko siratigɛ la, o hukumɔ kɔnɔ, baarabolodalen kɛɛnɛkɛɛnnɛnw minnu bɛ tali kɛ san caman nan, olu bɛnan labɛn. Baara minnu bɛna kɛ, olu de bɛna walanwalan ni cogo la :

Togodaw yiriwali, dunkafa sabatili ani sigida n'a lamini lakanani sira fɛ, baara minnu bɛna kɛ, olu filɛ :

- ka dɛmɛ kɛ ka jɛsin sumansilabɛnnaw, angɛɛdilannaw ani sɛnɛ kɛfɛn tɔw dilanbagaw ma ;
- ka dɛmɛ kɛ ka jɛsin baarajɛdon cakɛda ma walasa u ka se ka si jumanw dilan falɛnfɛnko ni baganko siratigɛ la ;
- ka baganfurakɛ yiriwa ni baganfurakɛyɔrɔw ladilanni ye maraw kɔnɔ ani sigidaw la ;
- ka baganfurakɛyɔrɔw jɛnsɛn kosɛbɛ mara kɛnɛkɛlɛnna kɔnɔ ;
- ka baarakɛminɛnw ni bolifɛnw lasɛ baganfurakɛyɔrɔw la ani ka dɛmɛdon walasa kɛlɛ ye baganfurakɛdɔgɔtɔrɔ minnu wuli ka bɔ u nɔ na, olu ka se ka sɛgin ;
- ka jɛgɛmarakɔninw, jɛgɛmarasansaraba fogontaw yiriwa ani jɛgɛ bilali babolow la ;
- ka dumuni lasɛ mɔgɔw ma, balodɛsɛ kɔlbɔw ka jugu mɔgɔ minnu ma kosɛbɛ,;
- ka dɔ fara jamana ka dabali tigɛtaw kan walasa a se k'a jɛniyɔrɔ fin dɛmɛ na ka jɛsin dɛsɛbagatɔw ma nin balodɛsɛ juguman kɛra.
- ka barika don lasɔminifɛɛɛw la walasa gɛlɛya dɔw ka se ka kunbɛn baloko sira fɛ ;
- ka barika don sɛw la, jamana ka sumanmara ani komini kɔnɔ sumanmara la ;
- ka balo lasɛ dɛsɛbagatɔw ma minnu ka degun ka bon kosɛbɛ ;
- ka nɔgɔya don taakɛsɛgin na sumansɛnɛyɔrɔw ni yɔrɔ tɔw cɛ balokodɛsɛ bɛ minnu na ;
- ka dɛmɛ kɛ baganw labugunni n'u sannifɛɛɛɛ la;
- ka cɛncɛn tonni kɛlɛ Ba Jaciba n'a bolofaraw kɔnɔ, dalaw, kɔw ani jibolisiraw;
- ka jiriw turu baw ni kɔw dawolow la ; ka suguya kɛɛnɛkɛɛnnɛnw turu dɔgɔ jɛnitaw bɛ bɔ minnu na ani jiribaarataw ;
- ka kungosogow n'u dagayɔrɔw lakana walasa ka yɔrɔlayaala (« turisimu ») sɔrɔ yiriwa ;
- ka tɔnkɛlɛ don ba la ;
- ka dɛmɛ kɛ ka jɛsin jinini ma sɛnɛ ni baganmara siratigɛ la.

Togodabaaraw sɔrɔ yiriwali siratigɛ la, baara minnu bɛna kɛ, olu ye:

- ka lakoliso kuraw jo Tumutu ni Gawo ni Kidali maraw la i n'a fo lakolisojoyorow jateminεεbenw y'a boloda cogo min ;
- ka demedon walasa lakolidenw ka dumunikeyorow ka baara ke a cogo la ;
- karamogo numanw ka lakolisow labo ;
- kalandenw ni karamogow ka kalankeminεen dafalenw soro ;
- ka kunnafoni ni lafaamuyaliporogaramu sigi walasa denmisenninw ka kalan laban, kerεnkerεnnnenya la musomanninw ;
- ka barika don iniwerεsite bolofaraw joli la korεnfεmaraw la ni kalan suguyaw ye minnu be tali ke mara kofolenw kelenkelenna haminakow la ;
- ka barika don sanfekalan yiriwali la korεnfεmaraw la ni kalansoba dow joli ye ;
- ka kidali, Tumutu ani Gawo baaradegekalanyorow ladilan ;
- ka foroba cεmance kalanyoro "lise tekini" do jo mara kofolenw kelenkelenna na;
- ka baaradegekalanyoro do jo mara kofolenw serikili kelen o kelen na ;
- ka ji saniyalen lase dugumogow ma, se te minnu ye ni geleya kunbora ;
- ka ni kura don « worobineko » la Gawo dugu konso ;
- ka ni kura don « worobineko » la Tumutu dugu konso ;
- ka kanali sen ka bo Eseri ka taa Ini Tebizazi ka taa Kidali.

Seko ni donko ye, baara bolodalenw, olu ye :

- baarada minnu be maraw ni serikiliw konso, k'olu ladilan ani ka demε ke u ye ; seko ni donko so minnu be Tumutu ni Gawo ani Esuku, olu fana be ladilan ani k'u demε ;
- ka barika don jinini na dakunw kan, minnu be tali ke seko ni donko la, halalafenko, seko ni donko nafasorεsiraw sabatili la ;
- ka barika don seko ni donko baarakelaw ka donjogonna n'u ka hakilifalenfalen na ni walew kurayali ye korεnfεmaraw la i n'a fo dogokunkelenjεnaje w an'u jogonnaw.